

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A FŐISKOLAI MAGYAR IRODALMI TÁRSULAT.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Debrecen, Főiskola.

Megjelen havonta két szám.

Felőlő szerkesztő:

SZOMBATI SZABÓ ISTVÁN.

Társ-szerkesztők:

BALLAY GYULA, GYÖRÉK JÓZSEF, HERBÁLY GYULA,

Kiadóhivatali főnök: **Horkay Gyula.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Félsz évre 5 korona.

Fél évre 2 kor. 50 fill.

Ifjusági egyesületeknek 4 korona.

Főiskolai hallgatóknak 3 korona.

Egyes szám ára: 40 fillér.

„Der Couleurstudent.“

Írta: Demjén István.

(Vége.)

Minden egyesületnek külön színű sapkája van, hogy megkülönböztessék magukat egymástól, hogy a „Couleur“ megóvja a Studentet olyan társaságtól, amelybe nem tarthatik s hogy úgy viselje magát, mint egy művelt fiatal emberhez illik. Minden egyesületnek megvan a maga színe és jelszava. A szalagot, mely az egyesület színéből áll s rendesen rá van hímezve a jelszó, a kabáton belül hordják a jobb vállról leeresztve keresztbe a mellén.

Olyanok ezek a Verbindungen, mint a források, melyek egy közös medencéből kapják áldást adó, üdítő vizüket. Ott a nagy egyetem, melynek hallgatói külön egyesületbe szervezve dolgoznak nagy céljuk eléréseért, midőn azonban összetartásról van szó, mindenik ott van, hogy az egész a maga hatalmas erejét megmutassa.

A Freistudentenschaftnak az a baja, hogy nem organizált; hasonlít a mi egyetemi körünkhöz, aminő Pesten és Kolozsvárott van. Egyént maga nem képezhet, mert beleszólása az egyes dolgába nincsen; sok fiatal ember pedig gyenge ahoz, hogy önmagát képezze. Hogy aztán mi haszna van az ilyen tömegmunkának, láthatjuk itthon. Egy-két ifjú lelkesedéssel dolgozik, küzd, fárad, a többi pedig csak épen hogy nagynehezen a tagsági díjat fizeti be. Magam is voltam Strassburgban a Wildeknak egy irodalmi estélyén. Egy magyar barátom (ki Freistudent volt) olvasott fel Petőfi s Heineről. Öten jelentünk meg. Mikor pedig én tartottam felolvasást, a Verbindungsbruderek már csak egymás iránti

tiszteletből és szeretetből is még vendégeket is hívtak úgy, hogy voltunk 30—35-en.

Az ilyen egyesületek összeköttetésben vannak a többi egyetemeken levő testvéregyesületekkel. Ezek aztán az egymás tagjait, ha látogatónak mennek, igazi szeretettel fogadják, megvendégelik, megmutogatnak mindent, ami csak nevezetes, magyaráznak, tanítanak lelkesedéssel párosult szeretettel. Hogy pedig finansziális tekintetben is segítenek egymáson, legyen elég ez a példa. Egy Korpsstudent barátom oly szerencsétlen helyzetbe került, hogy tudományait nem folytathatta tovább, mert pénzéhez nem tudott hozzá jutni, míg pere el nem dől. Egy Filister (öreg úr) rögtön 30 ezer márkát ajánlott fel neki, hogy addig, amíg a pénzéhez hozzá juthat s kamat nélkül megfizetheti, használja.

Még egy érdekes szokást az egyesületekből; a család rendszert. A Fux beugrik. Három hétig kell rendszeresen a társaságba járnia, hogy környezetét megismerje. Ha aztán tisztában vannak egymással, ír a Fux egy kérvényt felvételért, ami felett a konvent határoz. Felvétele jeléül megkapja a szalagot meg a sapkát. Ezután az egyéneket kell kiismernie. Megtetszik egy Bursch, azt szépen megkéri a Fux úr, hogy legyen az ő „Leibbursch“-a, azaz apja. Ez a legnagyobb megtiszteltetés, ami csak valakit érhet. Az öreg tanítja, bevezeti az életbe az ő fiát, úgy hogy valósággal apa és fiú közötti viszony fejlődik ki közöttük. Ünnepek alkalmával ajándékokkal kedveskednek egymásnak, szeretik és segítik egymást minden időben és minden bajukban. Ez a viszony fent marad egész a késő öregkorig is. Így aztán van szó fiúról, apáról, nagyapáról, dédapáról stb. fel egészen az alapítóig.

Az egyesület tagjai: aktívok, inaktívok, kneipgastok és filisterek. A Fux szólhat a konventeken, de nem szavazhat. Két szemeszter után Bursch lesz s az marad, míg végez. Hat szemeszteren át kell aktívnek lenni, a hetedikétől inaktív s ettől kezdve már a legöregebbek közé tartozik, kinek tanácsát kikérik. Mikor levizsgázott, akkor lesz Filister (öreg úr), ki az összeköttetést mindig fentartja az egyesülettel, az aktívokat házához meghívja, úgy, hogy ezen Filister házáknál nyer a „Student” legtöbb társadalmi műveltséget. A kivándorlásokról szólni is feleslegesnek tartom, hiszen az minden egyesületnek egyik legfőbb elvét képezi: utazni, világot látni.

Eddig általánosságban szóltam a korporációkról. Igyekeztem kimutatni, hogy mennyire jó hatással vannak ezek az egyes kiművelésére már csak azért is, mert minden fakultás hallgatóiból állanak s így valamely dolgot más és más oldalról világíthatnak meg.

Most még arról az egyesületről szólok, melynek egy éven át aktív tagja voltam s most inaktív vagyok. Az egyesület teljes címe: „Kristliche Studentenverbindung Wilhelmitana im Schwarzbund”. Az olvasók most mindjárt azt fogják hinni, hogy itt egy kegyeskedő, folyton imádkozó egyesületről van szó, melynek tagjai csupa teológus ifjak; pedig nagyon csalódnak. Tagok minden fakultásról vannak. Cél: Németország hatalmassá tévése, a keresztyén erkölcsöknek nem csak theóriában, hanem a praktikus életbe való átültetése által. Berzsenyi a mi költőnk, és mégis a nagy Németország érti meg e mondását: „Minden országnak támasza, talpköve a tiszta erkölcs, mely ha megvész, Róma ledől s rabigába görnyed”.

A Wilhelmitana elvet minden dogmatikai formát, minden keresztyén tagja lehet; elveti a mensurát és a párbajt; elve: éljünk úgy, hogy ne legyen szükségünk rá. Torna által a test, szellemi munka által pedig a lélek egészséges fejlődése a cél. Az egyesület tisztasági elvet vall (Keuschheitsprincip), melynek értelmé: a házasságig szüzességi fogadalom. Szerintük dorbézoló, nők után reszkető fiatalság nagy munkára képes férfi nem lehet.

Minden nő iránt lovagiasak s ama szerencsétleneket a kéjéhes férfiak martalékának tekintik, mert az akaraterő, erő, hogy önmagának parancsolni tudjon, a férfiban kell, hogy teljesen kifejlődjön legyen. Fenttartatnak a kneipék, hol az ifjúság mulathat, de az erőszakos ivás mellőztetik. Egyéniséget nevel a Fux Maior. Az egyesület minden egyes tagjáról élet és munkakedv, valamint fiatalos naivság kacag le, de olyan naivság, mely mögött hatalmas tetterő lakozik. A Wilhelmitana tagjai közül kerültek ki Baum és Holzmann nagy teológusok; ezeknek köszönhetjük egyesületünk mai magas színvonalát is, mert ők mutatták meg az irányt, melyen haladnunk kell, ők adtak eszméket és munkatért, melyen dolgozhatunk. Egyesületünk szervezete ugyanolyan, mint a többié.

Ezekben kívántam a német Studentekről írni. Sokat, nagyon sokat lehetne még róluk beszélni, de azt hiszem, hogy elég ennyi is, ha a mi ifjúsági életünkkel akarjuk összevetni. A Verbindungennek az előnye, hogy minden egyes tagjának munkatérnyit, mely téren dolgozni minden tag köteles; a Freistudent azonban valóban Freistudent s ott is úgy van, mint itthon, hogy egynehány ifjú lelkesedik, dolgozik, a többi pedig él, törődve önmagával. És én, dacára, mindabban, amit dr. Matolcsy László tanár úr írt, nem tudok bízni, mert a praktikus életben másképpen megy, mint a theóriában, azért én a „Wildenschaft” térthódításával csak a német egyetemi ifjúsági élet elposványosodását látom, melynek a végeredménye lesz az olyan állapot, aminőt itthon tapasztalunk. De ez azzal a hatalmas szervezettel szemben, melyet a korporációk alkotnak, soha meg nem történhetik.

Csak azt szeretném még tudni, hogy mi magyarok miért nem vettük még által ezt a szervezett ifjúsági életet? Hiszen Németország soha nem volt annyira az ifjak munkájára rászorulva, mint ez a mi tejjel-mézzel folyó és mégis oly szegény hazánk, szegény Magyarország.

Vígkedvű Mihály-utcában.

A gyönyör ágán alszik a város.
Vígkedvű Mihály-utca világos.

Rózsaszín múltam drága emlékét
Rejti az éjben ez út.

Arany, sápadt, úszó hold az égen,
Halvány sugára mind reám hull.

Ide gyűltek a házak ez éjen,
Ahol csak vígadva, kacagva éltem.
Úgy, ahogy régen, mind itten állnak
S csodája támad elmúlt világnak...
Ébrednek újra fiatal álmok,
Zeneszó zendül amerre járok!

Mennyi sugár, kedv röppen elém!
Régi dicsőség, mint diadém,
Vonja sugárba borús fejem.
A bánatom, mint óriás árny,
Reszket felém a fátyolon át
S döbbenve múltam felismerem!

Becsali csárdák! Ha mindbe betérnék,
Ez útnak végét, jaj, mikor érném?
Jaj, mikor érném?

Nagy Ferenc.

Titkok kutatója.

Fejem fönnhordom, büszkén mindig,
és törpe ember-voltom gyászát
Isten-kezek agyamba hintik.

Titkok titkát kutatom erősen.
Betűs csatákban a tudóm sorvad
s nem halhatok meg dacosan, hősen.

Magamat sűrűn nászágyra vetem,
símogatok szűzet, meg asszonyt
s nem tudhatom, hogy mi a szerelem.

Boritallal edzem a szárnyam,
emelgetném a világító lelkem
s fönn, magasán sohase szálltam.

— Fejem fönnhordom büszkén, mindig,
és törpe ember-voltom gyászát
Is'en-kezek agyamba hintik.

És kutatnom kell mégis: mért vagyok?
Boros-bánatban lesem a Titkot,
iszom, iszom és meghalok.

Simonka György.

Festegetem a jövőt.

Valahány bagoly diák még betette a lábát a kollégium kapuján, az mind szentül feltette magában, hogy belőle debreczeni szénior, azután meg püspök lesz. Szándékától nem is áll el soha egy sem egész az első zsidó kollokviumig. Akkor aztán lemarad a püspökség és lassankint a széniorság is. Úgy, hogy mire az indexébe beírja a „VIII ik félév“-et, már mind csak egy kis csendes falusi káplánia után vágyakozik. Egy része azért, hogy kipihenje magát négyévi semmittevés után, a másik meg, hogy közel férközzék a nép lelkéhez, megismerje azt és buzgón készüljön hivatása betöltésére. De a különbség mit se tesz, mert mindkettő egyformán elábrándozik egy kis akáclombos falucskáról s egy kis vadszöllős parochiáról. A paróchia lakói egy csendes, kevés szavú, egész nap pipázó öreg tiszteletes úr, akitől sokat lehet tanulni, meg egy szelíd, jóságos arcú, ősz hajú asszony, aki olyan lesz, mintha az édes anyja lenne. A faluban a nép kegyes, Istenfélő, a templom minden vasárnap tele. Aztán el fog járni a kúrátorékhoz, bíróékhoz, télen meg a disznótorokba; a néppel szívesen beszél, mert hát az öreg úr még elbírja ugyan egy pár esztendeig, de nem lehetetlen, hogy mire a diploma a kezében lesz, megürül a parochia és ha megszerretteti magát, a jó falusiak el sem eresztik, mert hát nem kapnának nála külömb szónokot úgy sem.

Igy szoktak a vén diákok ábrándozgatni és én ezeknek az ábrándozóknak festegetem a jövőt.

*

Szeptemberben, amikor bejöttem, ez volt az első szavam:

— No fiúk, van-e bent valami jó káplánia?

— Itt van a Kukszentmihály; jó, csendes falu; a fizetés 200 forint, meg teljes ellátás, a papnak van egy lánya.

— Éppen nekem való. Megunja az ember azt az örökös órárajárást 15 esz-

tendőn keresztül, örül, ha a 16-ikra szabadulhat tőle.

Nyomban utánajártam a dolognak, nyélbe ütöttem s egy hét múlva már Törő bácsinál búcsúztattak a fiúk:

„Indúl nagy útára az árva diák,
Feszítik agyát karakán ideák:
Jó bor, mibe gondja temetve leend,
Szép lány, kit amúgy magyarán ölelend“.

Másnap vonatra ültem és megindultam Kukszentmihály felé telve reménységgel és büszkeséggel. Hogyne: én vagyok a kukszentmihályi református segéd-lelképásztor. Bent aztán elkezdtem ábrándozni jövőm sorsom felől. A vonaton nagyszerűen lehet erről ábrándozni. Ezért mennek a fiatal házaspárok is nászútra. Képzeletemben ott volt a kis falu egyszerű fehér házaival; középtűt a parochia virágos kertjével s benne a legszebb virággal a papkisasszonnyal. Vajjon milyen lehet? Biztosan szőke, szép kék szemmel, ártatlan fehér arcával. Vajjon kinek hívják? Talán Ilonkának; mindegy akárkinek, az lesz a legszebb leánynév, mert érzem, hogy szerelmes leszek bele. Micsoda boldogság is lesz majd, amikor együtt gondozzuk a virágokat a kis kertben s együtt sétálunk köztük szép holdvilágos estéken. Én kimegyek reggelente a mezőre s mire felkél, meglepem egy csokor jószagú mezei virággal. Aztán leülünk a kertbe a nagy diófa alá; ő kézimunkázik, én meg olvasok neki szép szerelmes regényeket s titokban fog nekem hímezni a születésen napjára egy szép fehér mellényt. Mert legrégibb és legforróbb vágyam egy ideálmától hímezett fehér mellény. De még soha sem teljesült, mert vagy olyan ideálom volt, amelyik egyáltalán nem tudott hímezni, vagy olyan, amelyik tudott ugyan, de nem hímezett, hanem hímezett-hámozott valahányszor erről volt szó. Most azonban biztosan teljesül, mert ő is szeretni fog. S akkor megkérem; az öreg úr nyugalomba megy és engem választanak meg helyette. Egy kukszentmihályi parochia nem utolsó dolog, kivált ha a ember egy

szép kis feleséget, meg egy szép kis örökséget is kap vele.

Már épen a beköszönő beszédemen gondolkoztam, amikor a vonat az utolsó állomáson megállott. Kilépek, hát szakadó eső ömlik a nyakamba. Nem tesz semmit, úgy is írtam kocsierő, biztosan hoztak esernyőt, pokrócot, mindent. Lekiáltok:

— Hé! ki várja a kukszentmihályi káplánt?

Semmi válasz. Szétnézek: kocsit nincs sehol. Nem kapták volna meg tán a leveletem? A biz a falusi postán megeshetik. Na mindegy. Igaz, hogy a falu nyolc kilométer, de majd csak elérem. Neki vágtam gyalog. Mire megérkeztem, bőrig víz és nyakig sár voltam.

Ez ugyan nem a legjobb előjel volt.

A késő szeptemberi nap már alkonyodott, mikor a parochiára benyitottam. — Az öreg úr ott szundikált a nagy karosszékben. Csendes jó estét kívántam. (Alászolgáját nem mertem volna.)

— Adjon Isten! öcsém; hát megérkezett? Amint látom, esik az eső. Mindig esik mostanában, de kell a földnek.

— A leveletem nem tetszett megkapni ugyebár?

— Megkaptam én öcsém.

— Akkor talán elnéztem volna a kocsit, amit kitetszett küldeni?

— Én öcsém? Nem küldtem én. Csak nem képzeled, hogy ilyen időben egy mért-földre zavarjuk a lovakat. Meg aztán van a diáknak lova. Mi is gyalog jártunk öcsém, biz' úgy, az apostolok lován. Hej azok a régi jó idők! Tudja mennyi volt akkor a kápláni fizetés? Ötven forint meg egy fejelés csizma, nem kétszáz forint, mint ma. De ilyen a mai fiatalság: telhetetlen, könnyelmű. Elköltené a Dárius kincsét. Aztán mire? Cicomára. Öcsém is, látom, cipőben jár, cipőben?! Na itt ugyan ki sem teheti benne a lábát. De hát ilyen a mai fiatalság. Hej azok a régi szép idők, be szépek is voltak!

A szomszéd szobából hirtelen éktelen kiabálás hallatszott be.

— Na, itt van már ez is, mintha nem volnánk elegendő. Van kenyérpusztító úgy

is elég! Majd járni kell utána, tiszteletes úrnak titulálni, azt főzni, amit szeret. No csak várja. Hiába mondtam neki, hogy minek még az a káplán, bírja még ő. De nem lehetett vele semmire menni, telebeszélték a fejét.

Na itt ugyan jól fogadnak.

Csend lett; kinyílt az ajtó s bejött rajta az előbbi hang tulajdonosa, a nagytiszteletű asszony lámpát hozva.

— Jó estét tiszteletes úr. Gyere csak Ilonkám, nézd ki van itt; megérkezett a tiszteletes úr.

Ilonka, tehát nem csalódtam csak-ugyan Ilonka! A szívem nagyot dobbant. Mindjárt jön és kárpótolni fog minde-ért — talán egy egész élettel. Izgatottan néztem az ajtóra, már-már oda akartam ugrani, amikor kinyílt és elébem állt egy — égimeszelő. A szeme kancsi, az orra nagy és görbe, elől két foga kiáll, kora legjobb akaratú számítás szerint: 30.

Hát ezt hívják Ilonkának, a világ legszebb lánynevén? — Megfoghatatlan, hogyan lehetett ily csúf vén leányt Ilonkának keresztelni. De azért finom és udvarias voltam.

— Csókolom a kezét Ilonka nagysám. Igazán örülök, sokat gondoltam magára.

— Óh ne szólítson engem nagysámnak, hiszen nem vagyok én még olyan..

— Maga nagyon kedves, édes Ilonka. Higyje el...

— Megtiltom, hogy a leánnyal bizalmaskodjék, csörömpölt közbe hirtelen a mama. Itt a falun úgyis mindent hamar észrevesznek és nem szeretném, ha hírbéhoznák.

Én még kevésbbé, gondoltam magamban, de jónak láttam nem folytatni tovább a társalgást. Szobám után tudakozódtam. Megmutatták: ott volt az öreg úré mellett. Elrendezkedtem és vártam, hogy vacsorázni hívnak. De biz azt hiába vártam. Elmúlt 7 óra, elmúlt 8 óra, felém se néz senki; még lámpát se hoztak. Mit volt, mit tenni: lefeküdtem. Aludni azonban sehogy se tudtam, mert szobám, mint később rájöttem, az aratás után még

magtár volt és az ott maradt egerek bűzás zsáknak néztek. Csak reggel felé szundítottam el, amikor meg csakhamar a nagytiszteletű asszony hangja zavart fel:

— Kész van a kávé? Rézi, van ott két darab kenyér tegnapelőtről, add az egyiket a kutyának, a másikat a káplánnak.

Ebéd után, ami ősmagyar szokás szerint 12 órakor volt — t. i. 12 óra akkor van, amikor a papné megfőzi az ebédet — tehát ebéd után lefeküdtem, hogy az éjszakai mulasztást kipótoljam. Még javában aludtam, amikor bejött a szolgáló és vacsorázni hívott. Nézem az órám:

— Hogyan, hiszen még félhárom.

— Mink, kezit csókolom, ilyenkor szoktunk vacsorálni, mert az öreg tiszteletes úr hamar le szok fekdüni, mer hogy íccaka nem tud aludni.

— Hát hogy a mennykőbe tudna, ha ilyenkor lefekszik. Hirtelen valami jutott eszembe: három órára megvacsoráznak? ezért nem kaptam hát én az este vacsorát. Nem akarván hasonló sorsra jutni, engedelmeskedtem. Persze, alig tudtam lenyelni egy pár falatot.

Vacsora, azaz három óra után hozzáfogtam a vasárnapi predikációhoz. Amint alkonyodni kezdett, elkezdtem szokásom szerint a szobában alá s fel járkálva gondolkozni. Ilyenkor jönnek az embernek a legjobb gondolatai, az alkonyi csöndben, kivált télen, mikor a kályhában robbog a tűz. Már javában járkáltam, amikor hangokat hallok a szomszédból.

— Öcsém! Öcsém járkál ott?

— Én.

— Hát minek járkál. Ne járkáljon. Az a pádimentom az enyém, ne koptassa!

Hja az öreg úr takarékos ember, megkíméli mindenét. Másnap megérkezett a ládám az állomásra könyveim és ruháim nagyobb részével. Be kellett volna érte menni. Kértem tőle szekeret, de nem adott. Nem érnek rá a lovak; pedig jól tudtam, hogy ott hevernek az istállóban. Fogadtam hát magam. Mikor odaállott az ajtó elé, átszól az öreg úr:

— Őcsém, most jutott eszembe, nekem is volna odabenn egy kis dolgom, bemennék, ha elférnék a szekéren. — És bejött.

Azt azonban meg kell adni, hogy családja és vagyona biztonsága fölött éberlen őrökdi. Folyton attól retteg, hogy kirabolják. Egy éjjel rémítő lármára ébredtem fel.

— Hé! Segítség! Rablók! Add ide azt a puskát! Üsd! Vágd! — Csak úgy döngött a szekrény, asztal, padló az ütésektől. Azt hitte, hogy rátörtek s azért akart minél nagyobb lármát csapni, hogy azt gondolják, hogy sokan vannak odabent. Mikor eztán lecsendesült, vette a botját, meg egy lámpást és ment az istállóba megnézni: nem lopták-e el a lovakat. Az ajtó elé érve megállott. Levette a fejéről a sipkáját, rátette a botja végére és bedugta az ajtón. Ha van bent valaki, akkor előbb azt ütik le, de ha a sipkát nem bántják, akkor nincs bent senki és bátran bemehet. Ezeket a műveleteket megismétli minden harmadnap.

Tehát nem volt szabad járkálnom, lámpát meg nem kaptam, mit csináljak? Le csak nem fekehem, hiszen életemben háromszor se feküdtem le éjjél előtt. Fogtam magam, átmentem a kúrátorékhoz. Ott volt a tanító meg a bíró és mit csináltak mást, mint pipáztak, kártyáztak meg ittak.

— Lássá így élünk mink itt. Máma minálunk gyűlünk össze, hónap meg a komáméknál, a tanító úréknál, aztán meg a bíró kománál. Ugyi, hogy lehet falun is múlatni. Télen járunk a disznótorokba, lakodalmakba. A koma, a tanító úr a násznagy mindig. Tavaly ünnepeltük a 100-ik násznagyságát a Kis Orbán János szomszíd lyánya lakodalmán. Be is rugtunk úgy, mint egy ágyú. Osztán mondja még valaki, hogy nem lehet falun múlatni.

De én csakhamar megelégettem a mulatást és elköszöntem. Vasárnapig nem is mozdultam ki se, hanem készültem a predikációra, mert ettől függött minden. Ha megtetszem, megmarasztanak, ha nem,

mehetek Isten hírével. Mondhatom remek beszédet írtam elő- és utóimádsággal Máté 5₄₈ alapján: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletes“. Citáltam Luthertől, Zwinglitől. Kálvintól, az Ember tragédiájából, Bánk-bánból, Aranytól, Petőfitől és Szombati Szabó Istvántól. Előadásom is művészi volt, teljesen elégedett voltam magammal és nyugodtan vártam istenitisztelet után a presbiteriumot, hogy határozatát tudtul adja. Jöttek is, elől a kúrátor.

— No mit határoztak?

— Hát, kezdi az öreg, köhint vagy kettőt, hát a többség nem kívánja itt marasztani, hanem vezérelje az Úr Isten ennél kümb helyre, ahová ő szent felése elhívni méltóztatta.

— De hát mi hibát találnak bennem — kérdém meglepetten.

— Csak azt, hogy kevés a tudománya. Hirtelen valami villant meg a fejemben.

— Megvallom, válaszoltam, most nem készültem eléggé, hanem egyszeri hallásra megítélni senkit sem lebet. Jöjjenek el azért kúrátor uramék délután újra és hallgassanak meg. Rálettek.

Ebéd után kikerestem bibliámból Ján. 9₄-et: „eljő az éjszaka, amelyen senki sem cselekedhetik“ és alig vártam, hogy harangozzanak. Kezdtém. Kint jártam, atyám-fiai, a szántóföldeken és láttam ott közületek többeket, kik szorgalmas munkával készítették a földet annak nagy éjszakája, a tél elé. Óh én tudom, hogy mindnyájan ilyen szorgalmasok vagytok. Munkálkodjatok azért, míg nappal vagyon, mert egyszer mindenkire eljön az éjszaka s lehet éppen akkor, mikor nem is gondolja. A sír pedig csak annak igazi nyugalom, aki egész életét munkában töltötte.

A hatást láttam. Az öreg asszonyok ugyancsak törölgették a szemüket, mihelyt a halált említettem.

— De szépen beszélt, mondja a bíró, amikor újra megjelentek. Még én is ríttam.

— Meg kell adni, vette át a szót a kúrátor, hanem még mondanánk valamit. Azt, hogy csak tessék olvasni, mint az öreg

tiszteletes úr szokta vót, mer csak az a biztos, ami írva van.

Nem tehettem mást, megfogadtam a jó tanácsot.

A predikációimat hűségesen végighallgatta Ilonka kisasszony is és nem győzte dicsérni. Meg is kérdeztem tőle a vacsoránál:

— Mindig szokott templomba járni?

— Igen még a temetésekre is.

Efelett csudálkozásomat fejeztem ki.

— Óh én szívesebben végig nézek száz temetést, mint egy lakodalmat.

Elhittem neki.

Az öreg úrral az nap csak az asztalnál találkoztam, olyankor meg mindig magával van elfoglalva. Másnap, amint elibe kerülök, iszonyúan néz rám. Majd felteszi a pápaszemét és megszólal:

— Mit csinált öcsém magával?

— Én, semmit.

— Hiszen látom én. Borzasztó ez a mai fiatalság, borzasztó!

— De nem értem kérem.

— Öcsém borotválkozik. Rettenetes!

Erről is le kellett mondanom, Egy hét alatt gyönyörűen átvedlettem. Jártam csizmában, legócskább kizöldült családi kaiseremben, a legzsírosabb kalapomban és szakált eresztettem. Úgy néztem ki, mint egy valóságos bennszülött kukszent-mihályi.

De azért beletörődtem volna a sorsomba. Már az ivást is birtam, sőt a három órai vacsorához is hozzászoktam. Biztos, hogy ott rekedek, ha valami közbe nem jön.

Egy reggel a nagytiszteletű úr, meg a felesége átmentek valami alkalmas-ságra a szomszéd papékhoz. Mikor a templomból hazamentem, Ilonka a szobámban várt. A palástomat elvette, felakasztotta és hozta a reggelit. Megterített az asztalom.

— Ha megengedi, én is ide ülök.

— Csak tessék, hiszen kettesben mindig jobb, mint egyedül.

— Maga nagyon szeretetre méltó. Pista.

Pista?... Eddig azt hittem, hogy nekem van a legszebb nevem a világon és

nem is szerettem soha, ha a vezeték nevemen szólítottak, de most a hideg futott végig rajtam.

Kis szünet után sóhajtott és szólt:

— Hát belőlünk mi lesz már?

— Belőlünk, Ilonka? Por és hamu, amint megvagyon írva.

— Nem úgy értem, hiszen tudja, az egész falu beszéli, hogy szereljük egymást.

Megdöbbentem. De igyekeztem kíméletes lenni.

— Hja Ilonka, még én soká leszek ott, addig magának akadhat nagyobb szerencséje is.

— Dehogya akad, ennél nagyobb nem.

Összeszedte a kávé csuprokat és kiment. Kevés idő múlva jön a harangozó. Tipikus alak. A pipa örökké a szájában, nagyapjától örökölt sipkája a fejéhez nőtt.

— Jó napot egissíget adjon Isten.

— Kendnek is öreg.

— Hát csak megtörtint no. Tudtam én, hogy e lesz belőle.

— Mit beszél kend.

— Azt, hogy a tiszteletes fiatal úr megkírte az Ilonka kisasszonyt. Most mondta Rézi, neki meg a kisasszony mondta. Hát iszen jól van a. Jó gazdasszony lesz belőle, meg osztán nem kell félteni. Hanem adok egy jó tanácsot a tiszteletes fiatal úrnak.

— No mi az öreg?

— Hát instállom minden attul függ, hogy hogy kaptja az ember az asszonyt eleinte. Azír csak amondó vagyok, hogy ne engedje, hogy az első héten megcsókolja az asszony, merha megengedi, akkor oda a tekintély.

— Kend sem engedte meg?

— Nem ám, de nem is csókolt meg engem e máig napig se.

— Na hát legyen nyugodt öreg, engem sem fog megcsókolni nemcsak az első héten, de azután se Ilonka kisasszony.

— Azt biz okosan teszi.

Az öreg kiment s én gondolkozni kezdtem. Beláttam, hogy tovább nem maradhatok. Alig vártam, hogy az öreg úr hazajöjjön, felmondtam azonnal, aminek a nagytiszteletű asszony örült meg legjobb-

ban. Ilonka kisasszony azonban elkomolyodott. Vigasztalni próbáltam.

— Felejtsen el, Ilonka, amint elfelejtett már oly sokat. De én fogadom, hogy nem felejttem el soha.

Igykerültem vissza Kukszentmihályról.

*

De ti fiúk azért csak ábrándozzatok tovább is akáclombos falucskáról, vadszőlős paróchiáról szép virágos kerttel és szép rózsaszállal, mert ne higgyétek, nem igaz az, hogy „ábrándozás az élet megrontója”.

Debreceni István.

Mese . . . mese.*

Szép fehér feje csillog, mint a bágyadt
Borzongó vizen ringó hold az éjben
És mint a meg-megingő fák közében
Kivillanó kis fényfoltok az úton...
Mintha meséskönyvből volna kivágva:
Egyszer, hol-hol nem, volt egyszer egy ember
Szakálla volt ezüstből, haja hóból
S járt mosolyogva, ragyogó türkiz-szemmel...
— Mese... mese... Már gyermekekké váltunk
S bámúlva nyílik sorra meg a szánk.
Ő szól. Mi meg hallgatjuk fürge füllel. —
Ép úgy mesél, mint régen nagyapánk.

A fehér, havas hajfűrtök alatt
Valami felnyitja a mese-zárat.
A türkiz-fényű szemek felragyognak
S a megnyílt ajkon szó árvize árad.
És minden szótól, mely belénk jutott,
Érezzük: duzzadunk, nagyobbodunk,
A vállainkon szárny-rügyek fakadnak
És nemsoká mind szálló test vagyunk.
Repít Isten-közelbe, megsem állva,
Láttat múltat jövőbe vágó szemmel;
Lelkünkben hidat ver a múlt s jövő közt
És felgerjesztett, boldog, szent hiszemmel
Hisszük jövőnk múltból vett meséit.

Mese...mese... Volt egyszer egy ember.
A múltnak betű-templomot rakott.
S idézve Isten- és ember-csatakat
E boltozatos szenthelyen lakott.
Társalgott régen-elmúlt századokkal,
Érezték újját régi-régi holtak
S az ócska templom súlyos ívei
Lassan-lassan már szívéig hajoltak.

* Felolvasta szerző a Hittanszaki Önképző Társulat március 16-iki ünnepélyes gyűlésén, melynek keretében 40 évvel ezelőtti alapítóját: dr. Balogh Ferenc hittanár urat ünnepelte és tiszteletbeli tagjává választotta.

Egy szép világot érzett csak: a múltat
S álltak körülte hősök véresen
S a mese szárnyán szállva, rá nem ismert
Kis, mesehalló hű népére sem...

Mesélő nagyapó most hadd pihenjen,
Ölébe ejtven két áldott kezét...
Volt egyszer, hol volt, hol nem volt... Helyette
Most más hadd mondjon megtörtént mesét.

Volt egyszer egy tölgy, szép, zöld, leveles.
Lombsátorában fészket is rakott,
Puha, jó fészket kis madár-fiaknak.
S csendültek benne esti, szép dalok.
És andalogva, lágyan ringatódzva
A fészkező fa hallgatta a dalt,
Susogva szólt nagy világtavasokról
S jósolt a dalnak örök diadalt.

A kis madárkák megszokták a fészket
És ott daloltak csöndes esteken.
A szép sudár-tölgy ringa-ringatódzva
Vidúlt a tavasz-esti éneken.
Ám ősz, tavasz itt egymást váltogatják
És költöznek a vándor-madarak.
De új tavasszal új dal s új dalos jön
S a fészkek mindig ugyanaz marad.
Tavasz-estéken, csöndes esteken
Fészkekre szállók dala zeng, repül
A fészekadó tölgy sosincs magában
S a fészkek nincsen soha dal nélkül...

A kis mesének most már vége van,
Gyertek fiúk, mesére hallgatók!
Körbefogódzva úgy fonjuk körül
Babérkoszorú helyett nagyapót.
A lelkünket, a szívünket neki
A lelkéért, a szívéért cserébe
És fonjuk mi is százszorszép mesébe
— Mese-mese, kis unokákká válva:
Egyszer, hol-hol nem, volt egyszer egy ember.
Olyan volt, mint egy kedves nagyapó
A szíve szív volt, a haja ezüst,
Mosolygó volt a szeme, ragyogó.
Volt egyszer egy szép mesélő öreg-ember
És hallgattuk az iskola-padon.
Meséket mondott, mint a nagyapánk...
Az Isten áldja meg nagyon, nagyon!

Szombati Szabó István.

Takarodó mellett . . .

Takarodót fújják. Szomorú a hangja.
Búcsúzó babáját a lány megsiratja.
Egy utolsó intés, — mind a négy szem könyben...
Takarodó búsan elhallgat a csöndben.

Elhallgat a csöndben. — Mégis egyre hallok.
Takarodós estém, hej! visszasohajtom...
Takarodó mellett szőttem legszebb álmom...
Takarodó mellett — siratom a párom.

Ballay Gyula.

Szeretöm az Élet.

Félek az éjtől, az alkonyi csendtől,
Félek, ha leszáll a mogorva setét.
Félek, ha a barna rémteli éjjél
Rám szegzi ijesztő, fekete szemét.

A csend a halálak kísértetes árnya
És a temetőnek gyászfátyla az éj;
Szívembe pedig még tombol az élet
És lüktet a vágy, a mámor, a kéj.

... Óh tűzszemű, édes, mámoros élet
Hozsánna, hozsán a örökre neked!
Csókos szeretője vagy te a szívnek.
Napfényes útdra tűzrózsa nevet.

Csapkodj csak az égre százszavú hajrá.
Tülekedő lárma no szólj, no neved.
Úgy szép ez az élet, ha bős, ha zajongó,
Ha vad, ha vidám, ha zord, ha heves.

Csaták piacán, ha kilobban az élet,
Bős ágútorok zúg halleluját.
— Az él igazán csak, ki meghal a létért
S nem csöndbe tipeg egy életem át.

Hajrá, csak előre!... Tomboljon a mámor!...
Jó csatakardom magasra kitartom.
Vagy diadalt nyer izmos akarásom,
Vagy összetiportan örökre elalszom.

Lángos lobogásán vér veretű vésznek
Kigyúlad a szívem nagyakaró lángja.
— Hurrá, előre!... Most viszem a lelkem
Az örökéletre, a halhatatlanságba.

Györök József.

Álom-temetőben...

Temetőben járok...
Mindenütt csak megholt vágyak,
Álommaradványok.

Temetnem kellene.
Hej! de az én beteg szívem
Hogy is temethetne?
Hát hogyha a megholt vágyak
Újra felélednek?...
Temetni nem merek!

Nap-nap után járja
Az álmotetőt lelkem:
S ez a boldogsága...

Kovács Elemér.

A biblia fedele.

Irta: Móricz Zsigmond.

Vége.

Miklós a szenzációs és nagyszerű fölfedezés örömeire hatalmas kedvre kerekedett. Másnap is bent maradt a városban az irodalmi ügy kedvéért s összeismerkedett a tanári karral, melynek minden egyes tagja irigykedett a szerencsés fölfedezőre.

A nevezetes ifjú pap bankettet adott az örömnepre, ahol jeles tósztok hangzottak el s hatalmas körmondatok dicsérték a papi kart, mely oly híven ápolja az irodalom kultuszát ma is. Az esperes is ott volt és igaz sajnálatának alig tudott elegendő kifejezést adni, hogy nem az ő egyházmegyéjébe tartozik e fényes tehetségű, bámulatos tudományú s kedves egyéniségű fiatal kolléga. Maga is poharat emelt s kijelentette, hogy a most megürült dongói egyházba nálánál méltóbb papot diogenesi lámpával sem lehetne keresni. Miklósban volt annyi szerénység, hogy nem hárította el magáról ezt a megtisztelő véleményt, mire az esperes úr bizalmasan elárulta azt a tervét, hogy minden pályázat mellőzésével fogja meghívni az első osztályú dongói egyházba. Ilyen becses embert nem lehet a beregi egyházmegyének odaengedni. Nálunk van szükség az értékes és hírneves emberekre.

A szerkesztő, aki üres óráiban olyan kitűnő rigmusgyártó, hogy még a klaszikus sorokat is sorra ellátja csengő rímekkel, szent fogadást tett, hogy a vasárnapi számban vezércikket ír a nagy eseményről, az irodalmi fölfedezésről s bőven kifejti, mit tehet a mai sivár korszakban egy igaz költői lélek. Milyen magasra emeli a papság színvonalát és tekintélyét egy ilyen ember, mint szeretett és tisztelt barátunk s micsoda érdeke a szatmári traktusnak és a mi organumunknak, a „Szatmár“-nak, hogy hatásos tollú barátunk minél előbb hozzánk kerüljön s a mi vérünk cseppjévé váljék...

Miklós élvezte a dicsőséget s a világ minden kinciséért sem rontotta volna el a

tréfát. De még táplálta a nyakra-főre előhordatott boros palackokkal.

A nagytiszteletű esperes úr s a jó családapák vele, a szolid zárórakor, mikor a kilencet fújták a kaszárnyában, szépen hazamentek, de a többiek reggelig csengették a rímet a pohárral. A szatmári „Pannónia” magyaros palotája még nem látott ennyi komoly szabású ferencjósát ilyen virágos kedvben.

Dicsőségtől, bortól, szerelemvágytól részegen ült vonatra másnap Kallós Miklós és vivátoktól kísérvé utazott el.

Otthon szépen bebújt üres, kopasz legényszobájába, végig vetette magát a vetett ágyon s aludt vasárnapig.

Akkor hozta a posta a „*Szatmár*” friss számát. Szívdobogva tépte fel a címszalagot. Csakugyan igaz és nem álom a szatmári eset.

Ott a vezércikk: „A feltámadt költő.” Benne szépen elbeszélve, hogy a Rimay versei hogyan veszték a Tiszába. Csak emléke élt a dicső nevű költőnek. Hogy került napvilágra a könyv s ezzel hogyan támadt föl a semmiből egy lélek. Ez az igazi föltámadás! A semmiből egy ragyogó isteni szikra szállt ki és most már örökre ott fényeskedik az emberi szemek előtt.

Szépen meg volt ez írva mind; az nem baj, hogy egy kicsit elvetette a súlykot a bankettes hangulatú cikkíró.

Hát még az a rész micsoda pompás volt, amely a fölfedező, kiváló ifjú tudósról szól.

Olvasni kell azt, — tessék megkeresni az illető számot.

Aztán következik a Miklós tárgyilagos cikke, tanulmánya, melyet az irodalomtörténet tanárával közösen olyan gyöngyen megalkottak ők.

A hírek közt ott a bankett, a „Rimay bankett” referádája, melyet az irodalom barátai a kiváló fölfedező tiszteletére rendeztek. Az összes tósztok, sőt a dongói elválasztás híre is.

Miklós izgatottan füttyörészett s bajuszát pödörgetve, sétált.

— Teringettét, sose hittem volna, mi lakik bennem.

De a nagysikerű lap Dágványba is elvitte ám a nevezetes ujságot.

Tiszteletes Borcza Áron úr csaknem sóbálvánnyá lett, mikor olvasta. Elolvasta egyszer magának, akkor kirohant az ebédlőbe s a konyhából berendelte az asszonyokat s felolvasta nekik, ha mind odaég is a rétes-béles. Akkor visszavonult a szobájába s még egyszer elolvasta magában.

Nagy meghatottság vett erőt rajla s elgondolta, milyen nagyszerűek az Isten útjai. Ime ő egész életén át olvas, tanul, követi a mások szellemének ösvényeit. S ez a fiú egyszer vesz kezébe egy ócska könyvet s világító fáklya lesz az általa.

Halandó, véges elméjű embernek ontárkodjék bele az örök végzet céljaiba. Ime, ő vejének sem akarta elfogadni s most tanítómesteréül veheti ezt a fiatalembert.

Az asszonyok egy kissé más szemmel nézték a dolgot. A papné nagyon boldog volt, mert már most biztosra vette, hogy nem fog soha szemrehányást kapni a csarodai bálért. Egy kicsit sejtette azt is, hogy tekintélyes dolog ilyen országos hírű ember anyósának lenni; szóval mindenképpen boldog volt.

De Boriskának más gondolatai is jöttek az illendő örvendezés érzésein túl. Elgondolta, hogy ezután már Miklós mindig csak tudóskodni fog, beül a könyvek közé, mint az apja és rá se néz egyébre... már mint a leendő kis feleségére. A szakálla megnő, a ruhája tofla lesz, az inggallérja szennyes... jujj! És az ő szépséges Miklósából egy unalmas, vén könyvmoly lesz.

Hát örüljön ennek a kilátásnak egy kis leány?

Boriska úgy elkeseredett, hogy vörös lett a szeme s hirtelen két édes könnycsepp buggyant ki a bársonypillák alól. Oda-cseppentek a levesbe. Lesznek is ma megjegyzések a szakácsné szerelmére!

Az anya észrevette a leánya színeváltozását.

— Hát neked mi bajod? szólt rá elámulva.

— Semmi, semmi — kotyogott gyorsan Boriska — kicsípte a szemem a torma. — Azzal kiszaladt.

Az anyja elképedve nézett utána. Hol a manóba veszi ez még a nevét is a tormának? Mikor lesz még disznóölés? Most a tormának legfeljebb a levele szerepel a konyhában — tálcául a friss írósvaj alatt.

A fölfedezésnek csakugyan olyan híre lett, hogy az egész ország meghallotta. Másnap az összes pesti lapok közölték a megtalált verseskönyv történetét, következő vasárnap pedig az összes vidéki lapok.

Ez nem elég, a fővárosból három tudós is leutazott Bődönbe, tulajdon szemével látni a nevezetes codexet, amely egy biblia födelében rejtőzött. Ezek közül egy szabadjegyes ujságíró volt, aki három tárcát és öt croquist írt különböző lapoknak a humoros esetről. Örült ebben a témaszegény világban ez érdekes esetnek, mint Vak Laci a félszemének. A másik úr dr. Közli János volt, egy ifju tanár, aki 28 éves korára az Akadémia tagja akar lenni s ezért semmi fáradságtól sem ijed meg, hogy megszerezzen csak egy sorocskát is, hogy ő közölhesse először s értekezést ír a codex minden betűjéről, a papir minőségéről s a csiriz anyagáról. A harmadik úr, aki egy ritkán kikerülhető egyén volt, ki részletfizetésre könyvet, órát, bútort, sorsjegyet és cséplőgépet kínál s egyszersmind az életbiztosítás csábító esélyeit tárja föl a megtisztelt előtt, különösen hangsúlyozván, hogy az intézet öngyilkosság esetén is kifizeti az összeget, ami esetleges házasság szempontjából különösen figyelembe veendő ígéret.

Miklós lerázta az urakat, mint a Tiszába esett Bodri a vizet s helyettük egy tiszteletreméltó öreg paptársával ment leánykérőbe Dágványra.

Az öreg Görömbey Gedeon bátyánk híres szónok s még híresebb leánykérő a beregi traktusban. Most, hogy az a tisztetség érte, hogy a szatmáriba kellett átjönni, elrabolni a szülői törzsök fájáról egy fésző rózsabimbót — most különösen kitett magáért s úgy még nem dicsérték

meg embert a föld hátán, mint Kallós Miklós öcsémet, akin annyi rész nem maradt szárazon és épen, mint szapora jégeső után a fiatal repcében.

Persze odaadták a leányt.

Borica Áron úrnak csakúgy ragyogott az arca az örömtől, mint a többieknek.

Hanem délután a piruló kis Boriska odatörléskedett a dörgedelmes szavu Gedeon bátyához és azt kérdezte tőle szemérmesen:

— Igazán, olyan nagy tudós ez a Miklós?...

— Hó! — kiáltott Görömbey bá' kegyetlen tréfával, — De még nagyobb is, nemcsak olyan.

Boriska összerántotta kis makacs szemöldökét, mintha pillangószárny rebbent volna.

— De tűzre is rakom én a könyveit! Nem látja nekem többet a fedelét sem a bibliáknak — mondta. Az én csinos Miklósomból nem lesz szürke, toprongyos tudós...

Hej, ez a fenyegetés, de nagy fenyegetés volt Miklósról!

Még Görömbey Gedeon bátyánk is olyat kacagott rá, hogy harsogott a tornác.

Idei szántás.

A sугaras, sovány magyar mezőkön
Sok a gyom és esett kalász:
Az akarás s nemakarás.

Jön az élet parasztja jó lovakkal;
Áldás lesz-é, vagy bántás
Most az idei szántás?

Kiszánt, kifordít ekéje talajomból,
Minden mindegy: letördel...
S az Úr bír az egész földdel.

Szombati Szabó István

Jó csapláros a halál.

Öreg kujon, vén csapláros,
A lelkemért: a pénzemért
(Az utolsó kis pénzem ez)
Hozzon nekem valami jót!

Valami lassan csábítót.
Adjon nekem nótát, kedvet,
Sírót, boldog, káromkodót,
Halálos kedvet, ót, erőset.

Újat, ha jobb, őt, ha erősebb.
Ne sokítsuk vízzel a bort.
Lássá-lássá vén csapláros
Nem tud maga csalfán mérni.

A reggelt még itt kell érni.
Holnap úgy se lesz a mából.
S itt is meghálhat az ember.
(Jó volna most mindjárt halni.)

(Vén csapláros, — nem tud csálni.
Ifjú halál: vén csapláros,
Koccintani egyet véle
Egyforma jó: ma vagy holnap.)

Ha megunnak, kidanolnak.
Kiöntök a poharamból,
Mert fenékig kéne inni:
Alhatnék a vén csapláros.

Fáradjon be vén csapláros!
Elég volt már ebből ennyi.
Megyek innen. Mutassa meg:
Mere van a kimenője?

Szombati Szabó István.

Halál-próba.

Mindennapi halál-próba:
Mindennapi halál-álom.
Nem halok meg, csak próbálom.

Az álom nagy lélek-mosás.
Mindennapi haltatója,
Apró bűnök altatója.

Nincs törvénye és erősebb
Mint az élet nagy törvénye:
Csalogatóbb az örvénye.

Tükre vágnak, meg reménynek.
Lassan növés nőtetője,
Csonka tornyok ép tetője.

Mindennapi halál-álom:
Mindennapi halál-próba.
Hosszú éjjel s rövid nóta.

Szombati Szabó István.

Az Oroszvály poéták.

Irta: Vándor Iván.

Oroszvályval találkoztam az utcán.
Nagyon megörült, mikor meglátott, karon-
csípett és elvitt magához.

— Üljön le, kedves fiam, hadd be-
széljek el valamit. Rendkívül nyugtalan
vagyok. Képzelve, az Oroszvályak végzete

besurrant az ajtón, mint egy különös, test-
nélküli fej, amelynek a két szemét látom
csupán és ez a két szem gúnyosan rám
nevet, mint a Fátum.

— Nagyon érdekes — szoltam csodál-
kozva.

— Másnak. Nekem azonban félelmes.
Ez a két szem ugyanis az Oroszvály mű-
zsának a szeme. És ez nagy baj, mert
valahányszor a családi múzsa láthatatlan
paripáján benyargalt a nemzetségünkbe,
egy fiút homlokon csókolt és ez a fiú
poéta lett.

— Ez nem szerencsétlenség — vágtam
a szavába.

— Óriási szerencsétlenség. Az Orosz-
vály poéták nem olyanok, mint másrendes
költő. Ők nem írják a regényeket, hanem
elkövetik. Amit más végigálmodik, azt ők
végigélik. Veszedelembe döntenek magukat,
megmenekülnek, szenvednek, lelkesednek
és minden esetben elverik a vagyoniukat.

— Több ilyen poéta fordult eddig elő
a családban?

— Minden száz évben egy. Ez a poéta-
ság örökségképpen szállott ránk a Zsolt
névvel együtt. Ezerhatszázban egy poétánk
ezt írta a végrendeletébe: „Minden ne-
gyedik ivadékomnak Zsolt legyen a neve,
mert abban a fiúban én élek tovább.

— Nagy fantáziája volt ennek az úrnak.

— Az élete végén egyebe sem volt,
mint fantáziája. De ez a kisebb baj, a
nagyobbik az volt, hogy száz esztendővel
később valóban föltámadt az ősem a Zsolt
nevű dédunokájában. Ez a Zsolt már írt
is, igaz, hogy egy szerelmes levelet csupán,
de írt, még pedig nagyon kalandos kö-
rülmények között. Szerelmes volt Nemes
Katába. A családom poétái hetven éves
korukig állandóan halálosan szerelmesek.

— Legyen nyugodt, más poéták is.

— Ez a Kata férjes asszony volt. Barna
hajú, sudár növesű, gógös homlokú, az
emberek feje fölött elnéző szemű fehér-
személy. Az ura generális volt a Rákóczi
seregében, az ősem hadnagy. Holdvilágos
szerelem lehetett ez eleinte, sápadt ro-
mantika, bazsalikom szagú, egyoldalú
ézelgés. Talán soha se tudtunk volna

még róla semmit, ha Rabutin fogságba nem veti Katát és ki nem forgatja minden jószágából. Ez a nagy eset rázta föl őszömben az alvó poétát. Előbb két hétig folyton lovagolt. Előbb elnyargalt a menyecske urához a rossz hírrel, aztán visszanyargalt Szeben alá. Családi hagyományok azt beszélik, hogy egyedül akarta megvívni a várat, följajzott lelke indulatainak segítségével csupán. Ezt azonban mégis meggondolta és mást eszelt ki. Ha meg nem szabadíthatja Katát, legalább megvigasztalja. Valahonnét német plundrát szerzett és fényes délben bevonult a várba. Azt mondta, üzenetet hoz Rabutinnak. Ha fölismerik, biztosan leütik a fejét. De vigyázott rá az Oroszváry múzsa, nem bántotta senki. Ellenben kitapasztalta, hogyan juthatna el valami vigasztaló írás az ő Katája kezéhez és levelet írt neki.

Itt van ni, olvassa:

„Keserves bánataimnak az okát: Tégedet áldalak. Miolta itt vagy e szomorú rabságon, melletted vagyok, míg kint a szabadon távol vagyok tőled és ez keserves halálnál keservesebb nékem, szomorú rabságnál szomorúbb nékem.

Szerencse sorsodat oly magasra emelte, hogy híved nem is remélte soha, szemed őt valaha hogy észre vegye. Hej! sok desperátus gondolatnak lett okozója, hogy te dicsőséges családjába vagy plántálva és hogy én nem lehetek olyan cavalir, ki hozzád illik.

Nem is gondoltam, hogy valaha szóm eljut hozzád, mert engemet a szerencse nem apolgat. De most, hogy bánatnak felyhői béhomályosítják orcád, felérek te hozzád.

Azért add tudtomra parancsolatodat, kitől reméled szabadulásodat, elviszem az instanciát. Bízzál bennem. Én Tégedet szeretlek és a Te bánatod az én életemet fogyasztja. Ne sajnáld életemet kitenni ezer veszélynek, mert én nem sajnálom kitenni éretted. Ha holtom után egyet sóhajtol, szánakozással, sok gyötrelmemért ez lészen a hála, elsenyvedt szívemért a jutalom.

Hű szolgád

Oroszvári Oroszváry Zsolt.“

— Nagyon érdekes — szóltam, mikor elolvastam a levelet. — És Kata asszony nem honorálta semmivel a poéta merészségét, tüzes elhatározását, nemes pózát és őszinte önfeláldozását?

— Dehogy nem. Mikor özvegyen maradt, hozzáment feleségül. Ő lett az ösanyám.

— Nagyon bajos történet.

— Másnak. A családom ugyanis éppen száz esztendeig építgette azokat a falakat, melyeket Zsolt úrnak a poétás lángja fölperzselt. Éppen száz esztendő kellett a hoz, hogy az utódok visszaszerezzék az elvert vagyont. És ekkor tudja, mi történt?

— Nem.

— Megszületett másodszor a végrendeletben jelzett öreg. Azaz Zsolt, a poéta. Az élet poétája, aki lelkesedik, sír, nevet, örül, szeret, egyre szeret és a fiára nem hagy egyebet, mint kétszáz szerelmes levelet, melyeket kapott és egyet, melyet ő írt.

— Nagyszerű — mondtam, mert az öregre gondoltam, ki vissza-visszatér.

— Itt van a levele, olvassa el. Egy német beamter leányához írta a Bach-korszakban.

Ez a levél is sárgult volt, 1852-t jelzett a dátuma.

„Leány! Istennek gyönyörű, harmatos Rózsája!

Hogy teremhettél te a fürtelemben, lábban, a kigyók, vakandok között? És ha őtt kellett meglátnod a napvilágot, a megvetett, gyűlölt néped ölén, miért lettél rózsza, miért nem vagy hideg testű: hulló, mint a fajod? Leány! Ha rózsza lettél, szép lettél, mint a Nap leánya, miért láttalak meg tégedet? És ha meg kellett látnom, miért szeretlek? Mert szeretlek, oh leány!

És ez a szerelem nem gyönyörűség nekem, hanem kín, mely tépi, marja keblemben lázongó szívemet. A szerelem nem üdv nekem, hanem forró pokol, hol ezer ördög marcangolja sikoltozó beteg lelkemet.

Kätchen! Van neked szíved? Megérted, mi a honfi bú, gyűlölet, férfiköny és lázongó panasz? Megérted, mi az égre kiáltó fájdalom? Megérted, mi az Istent vádoló igaztalanság?

Oh leány! Ha megértenéd, velem sírnál te is vérkönnyeket, mint első őseim a hunok, Attila teteménél!

Leány, gyűlölnöm kellene téged is, mint gyűlölöm fajod és nem lehet. Szeretlek mégis, amint szereti az éjszaka a szelíd holdat, az élet az örömöket.

Szeretlek és átkozom magam. De nem, bájos hölgy, nem átkozom. Te mitsem sejtő szende virágszál vagy, kinek nemes szíve befogadja a bánat szavát. Te gyermek vagy, te ártatlan vagy. A te kebledben van szív, szívedben nemes érzelem s szeretni fogsz engem és fajom, mely jobb, nemesebb, mint a tiéd. Hozzám pártolsz és velem sírsz majd keserves, forró könyeket szegény hazám bús állapotján. Érts meg, leány! Nem ott van mindig az igazság, ahol a győzelem! Az igazság a harcok végén győz és ez nem volt a mi utolsó csatánk.

Kätchen, ha van szívedben részvét és szerelem, eljössz ma este tizkor a kertek végébe. Ott megmagyarázom jobban, mit tollam leírni gyöngé. Szavam egy üstökös fényével világít majd lelkedbe. És ott dönthetsz sorsod fölött. Vagy választod velem a bús szerelmet és az új hazát, vagy még tovább megvetett úton.

Isten veled, Virágszál, Remény, Nap-sugár! Isten veled. Ott légy!

Oroszári Oroszáry Zsolt.

— És ott volt Kätchen? — tudakozódtam letéve II. Zsolt költői levelét.

— De még mennyire ott volt! Meg is szökött még azon az éjszakán. Ő lett a nagymamám.

— Érdekes, — szóltam lelkesedve. — Ilyen hatalma van a szónak. Mert II. Zsolt a költőktől vette a — szavait. És az a pátoz, mely a kölcsönvett szóból ágyúdörejként dübörgött, bevette a németke szívét.

— Azóta nagy idő telt el újra. És ismét megszületett a dedunoka, III. Zsolt.

Nem vagyok babonás és hóbortnak tartom, hogy valaki negyediziglen föl-föl-támadjon, de azért mégis félek. Nem vagyok babonás, de apa vagyok és III. Zsolt az én fiam.

(Vége köv.)

Egyletek.

A Magyar Irodalmi Társulat április hó 23-án tartotta ez évben tizedik rendes heti gyűlését a tagok és érdeklődők nagy számával. Először Szabó Lajos 2. th. olvasta fel a Medve Kálmán és neje alapítvány 100 koronás díjával jutalmazott „Széchenyi emlékezete” című munkájának egy részét. Ezután Lippe Árpád jh. szavalta el Petőfinek egy hazafias és „Az őrült” című költeményeit óriási hatással. Majd Györék József 3. th. olvasott fel néhány ügyes, hangulatos, kedves költeményt. Az élvezetes gyűlést Bagdy Dániel 4. th. művészi egyszerűséggel előadott szavalata zárta be. A szereplők kivétel nélkül jegyzőkönyvi köszönetben részesültek.

Május hó 2-án délután választmányi ülést tartott a M. I. T., melynek tárgysorozatán a legényosztás mellett és apróbb elnöki jelentések után a Főiskolai Lapok 50 éves történetének megíratása szerepelt. A választmány a megbízást Szombati Szabó István jelenlegi szerkesztőre bízta s elkészítésére szeptemberig adott határidőt. Ugyancsak megbízta szeptemberi határidővel az 50 éves fennállás emlékére kiadandó „Jubileumi Almanach” szerkesztésével is. Az Almanach fővárosi vállalat kiadásában fog megjelenni s a mai magyar irodalom legkiválóbb képviselőitől fog darabokat közölni.

A társulat szorgalmas munkálkodása elismerésül Debreczeni István elnököt, Györék József 3. th.-t, Szombati Szabó István szerkesztőt és Németh Károly hittanhallgatót részesítette legációi legényelnyben.

A M. I. T. irodalmi pályázata. A Magyar Irodalmi Társulat a rendelkezésére álló alapok kamatára hirdetett irodalmi pályázata május 1-én lejárt. Elbeszélésre beérkezett 3, versre 4 pályamű. Az irodalomtörténeti pályakérdés határidejét a választmány 7. déli 12 óráig hosszabbította meg.

A Hittanszaki Önképző Társulat irodalmi pályázatára május 1-én beérkezett a: teológiai kérdésre 1, sistematikai kérdésre 1, egyháztörténelmi kérdésre 1, prédikációra 1 és imádságra 4 pályamű. A pályaműveket a H. Ö. T. május 2-án tartott választmányi ülésén osztották ki bírálatra.

A Hittanszaki Önképző Társulat április 21-én este ülést tartott a következő műsorral. Közének után Szőnyi József 2. th. imádkozott. Erdős Károly szenior-elnök arról tartott felolvasást, hogy a revideált és a régi új szövetség szövegénél eltérések

tapasztalhatók. Debreczeni István 4. th. saját predikációját predikálta. Majd Szombati Szabó István 4. th. szavalt három istenes Ady-verset. A magas nivójú heti gyűlést közének zárta be.

Ujabbán a Hittanszaki Társulat április 27-én tartotta legutóbbi gyűlését, melyet a XXXIII. zsoltár 1. versének eléneklése után Horváth Kálmán imádkozása nyitott meg. Ezt követte Szombati Szabó István 4. th. szavalata, mely a felvett három Ady költemény átérzéséről és átértéséről tett bizonyosságot. Majd Orosz Tamás 2. th. olvasta fel Zsolt. 27^a—10 alapján írt egyházi beszédét s G. Nagy Béla 2. th. predikált. A gyűlést a CXXXVIII. zsoltár 1. versének eléneklése zárta be.

Mírek.

A Főiskolai Ének- és Zenekar Kisújszálláson.

A kisújszállási „Református Emberbaráti Szövetség” által rendezett ünnepélyre ment ki ápril. 16-án (szombaton) a Főiskolai Ének- és Zenekar Mácsai Sándor ének- és zenetanár úr vezetésével. Már a megérkezéskor harsogó „éljen”-nel fogadták a debreceni diákokat a kivonult főgimnáziumi ifjak és a nagyszámú közönség. Nagy István református lelkipásztornak e kirándulás szervezőjének üdvözlő szavai után bevonult a 63 debreceni diák a városba, hol a szíves házigazdák tüntető meleg fogadtatásban és vendégszerető ellátásban részesítették őket. A hangverseny este 8 órakor kezdődött a szép közönséggel megtelt városháza dísztermében. Schubert „Teremtőhöz” c. gyönyörű, vallásos énekével kezdte meg az ünnepélyt a „Főiskolai Énekar” a zenekar kíséretével. Nagy István református lelkipásztor megnyitó beszéde után egymást követték a szebbnél-szebb és igazán művészi színvonalon álló zongora-, ének- és zenekari számok. Sz. Győre Károlyné, Győre Károly, Nagy László és Kiss Ilonka zongora számai, Bélteki Lajos szoboszlói református lelkész szép éneke nagyban hozzájárultak az estély fényes sikeréhez. A Főiskolai Énekar énekszámait [a) finn dalok, b) Kuruc nóták, c) Kossuth Lajos, d) Népdalok stb.] kitörő tapsviharral fogadták a kisújszállásiak, nemkülönben Németh Károly 2. th. komoly és Horkay Gyula 1. jh. vígszavallatát. A hangversenyt bál követte a főgimnázium tornacsarnokában. Vasárnap délután jöttek haza ifjaink a legjobb hangulatban, a kisújszállásiak jó kívánataival elhalmozva; hoztak magukkal hírt, nevet és szereztek a vén kollégiumnak dicsőséget!

Újabb egyetemi magántanáraink. Akadémiánk tanárai közül legutóbbi híradásunk óta értesülésünk szerint a budapesti egyetemen az egyetemi magántanári vizsgát letették dr. Tóth Lajos és dr. Kun Béla jogakadémiai tanár urak. Őszinte örömmel üdvözljük.

Elekció és konfirmáció. Az ünnep-követség választás, az elekció május hó 7-én délután 2 órakor lesz a II. akadémiai teremben szokásos módon és hangulatban. A konfirmáció ezt követő napon, május 18-án, vasárnap délelőtt. Jó successust.

A pünköszt szünidő az akadémián f. hó 7-én délelőtt 10 órától tart május 22-ig bezárólag.

Oratóriumi istentisztelet ebben a félévben — tekintettel a változó időjárásra — kettő volt. Az elsőn, április 10-én Herpay Gábor 4. th., a másodikon, április 16-án Molnár Ferenc 4. th. volt a szónok.

Főgimnáziumi Ifjúsági Gyülekezet címmel ide s tova egy évtizede működik a kollégium főgimnáziumában egy kis vallásos társulat, mely S. Szabó József főgimnáziumi tanár bölcs vezetése alatt folyton folyvást halad előre, gyarapodik, erősödik. 1905-ben kezdette meg a kollégium alapítványtevőinek emlékére rendezett záró ünnepélyek tartását s ez évben, május hó 1-én tartotta hatodik ilyen ünnepélyét a következő műsorral. 1. Fennálló és előének. 2. Imádság. Mondta S. Szabó József, a gyülekezet felügyelő tanára. 3. Emlékezés Szabó Pál és Bethleni Zsuzsánna kegyes alapítókról. Irta és felolvasta Tikos László VIII. o. tanuló. 4. Fényes dicsőség. Reichardtól, szövegét írta S. Szabó József. Éneklé a főgimnázium vegyes kara. 5. A jóltevőkről. Irta Vályi Nagy Gusztáv. Szavalt Bereczky Ferenc VIII. o. tanuló. 6. A gyülekezet évi működéséről. Bezáró beszéd. Előadta Karácsony Sándor VIII. o. tanuló, a gyülekezet gondnoka. 7. Záró közének.

Legáció. Még élénk emlékezetben vannak a húsvéti legációnalis reminiscenciák, már is itt van a pünkösztire való készülődés. A libellusok tündökölnék a vérmes reményektől, az egyletek választmánya nagy gonddal ejti meg a legényosztást, kíváncsi mindenki, hogy vajjon hanyadik lesz az elekcionális katalógusban, mit fog róla zengeni az elekciós vers s melyik község fogja dédelgetni piros pünköszt napján. Mint a kedves tavaszi napsugár: legyen az ő megjelenésök, mint a felhőtlen égbolt: ottan való viselkedésük; mint a teli hold: reményeik teljesülése.

A „Theológus kolon” rendezősege április hó 30-án rendezte meg befejezésül a Royal-szálloda dísztermében meglepően sikerült táncestélyét nagyon kedves és hangulatos keretek között. A táncestély, melyen városunk közönségének eliteje vett részt s amely a Theológiai Segítő Egyetemen pénztára javára tekintélyes tiszta jövedelemmel végződött, egész reggelig tartott s élénk cáfolatát adta annak az előítéletnek, mellyel általában theológus ifjúságunkat sújtani szokták. Csak minél több theológus kolont, hogy theológiánk ifjúsága minél biztosabb pozíciót szerezzen magának hasonló érülküzéseivel Debrecen intelligens társadalmában.

A DAAO majális ügye egy kis szokásos viharzás és a félreértések tisztázása után most már végbefejezést nyert. Örömmel konstatáljuk az előjékből, hogy az érdeklődés nem csak városunkban, hanem a vidék előkelőségei körében is a legnagyobb mértékben nyilvánult meg a mulatság iránt, mely az idei hasonlóknál között minden kétséget kizárólag a legfényesebb sikerű lesz. A rendezőség már kibocsátotta meghívóját, melyet itt közlünk. Meghívó. A „Debreczeni Akadémiai Athléta Club” 1910. évi május hó 25-ikén a nagyerdei vígadóban versenyalapja javára zártkörű Athléta-Majálist rendez, melyre kívülcímzettet és családját tisztelettel meghívja a rendezőség. Kezdeté este 9 óra or. Személyi jegy 2 kor., mely a meghívó előmutatása mellett este a pénztárnál válttható. Felülfizetéseket, tekintettel a jótékony célra, köszönettel fogadunk és hirlapilag nyugtázunk. A zenét Magyar Imre és fia zenekara szolgáltatja. Vigalmi bizottság: Roncsik Jenő elnök. Bereczky József, Nagy Endre, Peleskey Sándor, Porubszky Sándor, Tóth Lajos alelnökök. Nagy Loránd főtitkár. Boér Endre, Csath Kálmán, Kovách Elemér, Osváth Pál, Szutor Jenő, Szűcs Kálmán titkárok. Babus Gyula, Olasz Vilmos, Széchényi István pénztárnokok. Kollonay László, P. Michalovitz István, Oláh István ellenőrök. Radetzky József háznagy. Fábián Károly, Greckó Sándor, H. Sinay Gábor, Szombati Szabó István jegyzők. Ezen kívül még egy 92 tagú rendező bizottság munkálkodik széles körben az ünnepély minél fényesebb sikerén.

A Csokonai-kör március 19-én rendezte ez idei felolvasó ciklusának utolsó estéjét, melynek műsorán dr. Nagy Zsigmond, főiskolánk egyik legnagyobb képzettségű s külföldön is ismert nevű tanára olvasta fel hozzá nem méltó millióban Vondell „Lucifer” c. drámai költeményéről írt fölötté értékes holland irodalomtörténeti tanulmányát. Utána Zoltán István hirlapíró olvasott fel önképzőkori nivójú verseiből. Végül Lugosi Béla színész nagy készültséggel márciusi tárgyú költeményeket tördelt össze. A Csokonai-kör ezzel befejezte idei ciklusát, mely már a vége felé bizony (tisztelet a nem érdekelt felolvasóknak) kezdett önképzőkori nivóra szállni alá és amiért valaki ezt mondta: A Csokonai-kör ép oly jogon nevezhetné magát-körnek és a hozzá nem értők irodalmi társulatának, mint amily kevés joggal irodalminak és Csokonairól nevezi magát. Különben úgy vagyunk vele, mint a kis diák a latin sorral: Caesar! morituri te salutant. (Fordítása: Caesar! Szalutálnak a túri cigányok.) Amugy szép, így mulatságos.

Zoványi Jenő felfüggesztése. Mint halljuk, az április hó 4-én Budapesten egybegyűlt konvent Zoványi Jenő sárospataki teológiai tanárt elveiért állását felfüggesztette. Politikát nem csinálunk a kérdésből, de miután itt is sokan lehetnek, akiket a testvér kolégiumban hír szerint nagyon is népszerű professzor

sorsa érdekel, nem hagyhatjuk megemlítettlenül, bár egyéni véleményünk elhárításával ezt a konventi ítéletet, mely a kálvinist szabad meggyőződés és lelki szabadság elvével s talán kissé a 20. század igazság érzésével is ellenkezésben áll.

Szerkesztői üzenetek.

(Kéziratot nem ad vissza a szerkesztőség.)

B. L. Még gondolkozunk.

Dr. Téglás Géza. (Bpest.) Leveledet megkaptam az évkönyvekkel együtt. Bizalmatok megtisztel és lekötelez. Eddig még csak a tapogatózásig jutottam; ha lehetséges, év végéig, pünköszt után, tanulmányozva a pünköshti szünet alatt a küldeményeket, az ifjúsági nagygyűlés előtt dönteni fogunk a „Debreczeni Sorompó” születése fölött. Azt hiszem azonban, hogy inkább a jövő nemzedékre hagyjuk ezt a kérdést örökségképen, mert bizony mi már megyünk s ez a dolog hosszabb s erőteljesebb agitációt igényelne nemcsak intra, hanem extra muros is. Erre pedig már és most sem erőnk, sem időnk nem igen marad. Az eredményről értesítlek. Isten veletek!

S. Gy. (Hmvehely.) Az utolsó számunkra verset kérek.

V. I. Bocsánat a hosszú késedelemért.

Olvasóink figyelmét ismételten felhívjuk azon körülményre, hogy lapunk ezidei évfolyama immár a vége fele jár. Amennyiben időközben előfizetési díjaikat be nem küldték volna, szíveskedjenek azt legkésőbb június 1-ig okvetlenül beküldeni.

Debreczen sz. kir. város
könyvnyomda-vállalata
Debreczen, városház épület.

Készít mindenféle nyomdai munkákat
a legegyszerűbbtől a legdiszesebb ki-
vitelig, jutányos árak mellett. ♦♦♦♦♦